

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

I frysboxen

Hur bevakningen av dam- och herridrott skiljer sig åt

Nathalie Andersson

2016

Examensarbete, grundnivå, 15 hp
Svenska språket
Programmet för professionellt skrivande
Svenska språket 3 för professionellt skrivande

Handledare: Bengt Nilsson
Examinator: Ann Blückert

Sammanfattning

Jag har undersökt hur kvinnliga respektive manliga idrottare presenteras i tre olika medieformer under en vecka i april 2016, datumen 18–24 april för att vara exakt. De tre olika medierna jag använt mig av är SVT:s Sportnytt, tidningen Expressens sportbilaga i pappersform samt webbupplagan av tidningen Gefle Dagblads sportsidor, www.gd.se/sport.

Jag har använt mig av kvantitativ metod för att procentuellt se skillnaderna mellan könsrepresentation och kvalitativ metod för att se om texter och bilder har tendenser till könsstereotypa framställningar av idrottarna. Resultatet blev att en överhängande majoritet av inslag, artiklar och krönikor skrivs av manliga journalister och tillägnas manliga idrottare samt att kvinnor och män beskrivs på olika sätt i texter och rubriker.

När det gäller det visuella finns en tydlig tendens att i artiklar med kvinnliga idrottare är bilderna ofta porträttbilder eller miljöbilder, med manliga idrottare är bilderna situationsbilder där de typiska manliga attributen muskelmassa, styrka och snabbhet framhävs. I en värld där männen har dominerat sportens värld i tusentals år har vi fortfarande en lång väg att gå för att nå jämlikhet mellan könen.

Nyckelord: Idrott, kön, kvinnor, män, sportjournalistik, sport, språk

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställningar	1
2. Bakgrund.....	3
3. Tidigare forskning.....	7
4. Metod.....	9
4.1 Material och urval	10
4.2 Genomförande	11
4.3 Metodkritik.....	11
5. Resultat	12
5.1 Analys av Sportnytt	12
5.2 Analys av www.gd.se/sport	14
5.3 Analys av Expressens sportbilaga	19
6. Diskussion och slutsatser	25
6.1 Diskussion.....	25
6.2 Slutsatser	26
6.3 Slutord.....	27
7. Källförteckning.....	28

1. Inledning

På Regeringskansliets hemsida kan vi läsa: "Jämställdhet handlar om jämlikhet mellan kvinnor och män som ska ha samma möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Området omfattar bland annat frågor som makt, inflytande, ekonomi, utbildning, arbete och fysisk integritet." (Regeringskansliet 2015). Detta låter som självklarheter för de flesta av oss. Tittar man på journalistyrket i stort finns idag också en god jämställdhet mellan könen. Kvinnor utgör här 51 procent av totalen (Svenska Journalistförbundet 2016). Går man närmare in på hur könsfördelningen ser ut specifikt för de som är yrkesverksamma inom sportjournalistiken ser siffrorna dock helt annorlunda ut. I Svenska Sportjournalistförbundets verksamhetsberättelse för 2015–2016 kan man läsa att av deras medlemmar utgör kvinnorna endast 12 procent (Svenska Sportjournalistförbundet 2016).

Idrottandet i Sverige är däremot ganska jämlikt könen emellan. Den senaste statistiken från Riksidrottsförbundet (2015) visar att antalet personer som är medlemmar i en idrottsförening är ca 3 450 000 varav 41 procent är kvinnor. Vissa sporter domineras till 80–90 procent av kvinnor, såsom ridsport, konståkning och gymnastik, medan samma procentuella övertag gäller för vissa manligt dominerade sporter, såsom skateboard, flygsport och amerikansk fotboll. För de flesta idrotter visar dock siffrorna att majoriteten utövare är män. Friidrott och volleyboll sticker ut med att faktiskt ha en större del utövande kvinnor, nämligen 60 respektive 57 procent (Riksidrottsförbundet 2015).

1.1 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka huruvida de könsfördelningar som nämns i inledningen även speglas i hur dam- och herridrott framställs i olika medier och hur mycket tid/plats de olika könen får i de olika medierna. Jag kommer här att använda mig av SVT:s program Sportnytt, av tidningen Expressens sportbilaga i pappersform, samt sportsidorna i Gefle Dagblads webbupplaga. Samtliga medier kommer att granskas under en vecka.

1.2 Frågeställningar

- Hur mycket sändningstid får dam- respektive herridrott i SVT:s sändning av Sportnytt?
- Hur ser fördelningen procentuellt ut mellan dam- respektive herridrott på tidningarnas sportsidor? Expressens pappersbilaga samt Gefle Dagblads webbupplaga kommer att granskas.

- Hur ser könsfördelningen ut bland reportrarna som skrivit de granskade artiklarna?
- Skiljer sig rubriksättningen i artiklarna sig beroende av vilket kön som utövar idrotten i artikeln?
- Ser texterna olika ut beroende av vilket kön som utövar idrotten i artikeln?
- Hur skiljer sig bildmaterialet mellan dam- och herridrott procentuellt? Finns det skillnader i hur herrar och damer avporträtteras när det gäller situationer, gester eller interaktioner?

2. Bakgrund

Ska vi titta tillbaka tusentals år för att förstå varför vi idag debatterar jämlikhet och rättvisare rapportering inom sporten och sportjournalistiken? Jag tror inte att tillbakablickar kan ge oss alla svar, men man bör ha en kunskap om det med sig för att förstå att idrottens förlopp följer samhällets utveckling och framsteg även på andra områden. Som historien visar har kvinnor varit underordnade männen i idrottsrörelsen sedan många, många år. I dag verkar det som om kvinnligt idrottande är mindre värt på grund av att den manliga idrotten drar till sig mer publik och större summor pengar från den kommersiella marknaden än den kvinnliga (Olofsson 1989, s. 195–196).

Idrottens historia sträcker sig minst 5000 år tillbaka i tiden, till det faraoniska Egypten, det minoiska Kreta, Grekland och Rom (Lindroth 2011, s. 27–29). Oftast rörde det sig dock inte om några folkliga vardagsidrotter som gemene man ägnade sig åt utan syftet var snarare att visa sin styrka som härskare eller som träning mot krigföring och strid.

I Egypten var det först och främst ett sätt för faraon att yttra sin kraftfullhet och styrka. Löpning, bågskytte, hästsport och rodd var aktiviteter som visade hans gudomliga förmåga. Man har dock hittat reliefer i gravar från ca 2000 år f. Kr. med tekniskt avancerade brottningsscener, vilka kan tolkas som att ett tävlingsmoment fanns närvarande. Även bilder med bollspelstema har hittats där både flickor och kvinnor deltar, dessa verkar dock peka mer på aktiviteter av lekkaraktär (Lindroth 2011, s. 29–30).

Också på Kreta har man hittat bilder som sträcker sig tillbaka till 2000 f. Kr. Dessa visar det speciella fenomenet tjurspel, med män som gör akrobatiska hopp och volter över tjurarnas kroppar. Andra dokumenterade grenar här är boxning, löpning, bollspel, simning och rodd. Kanske har dessa haft betydelse för vad som senare ska utvecklas i Grekland (Lindroth 2011, s. 30–31).

Grekland på 1000-talet f. Kr. var ett politiskt splittrat samhälle med många mindre enheter, stadsstater. En av de faktorer som gjorde att sammanhållning var möjlig var idrotten. Den omnämns i texter av skilda slag och ett omfattande arkeologiskt material finns bevarat, bl.a. orten Olympia med sina idrottsanläggningar och minnesmärken (Lindroth 2011, s. 32–33). Här anordnades 776 f. Kr. de första antika olympiska spelen, med grenar som löpning, diskus, längdhopp, spjut och boxning. Det var bara fria grekiska män som fick delta i tävlingarna, kvinnor fick inte ens vara åskådare (de Vries, 2016).

Till skillnad mot den grekiska agonala mentaliteten, d.v.s. tävlingsinstinkten, verkar romarna haft en mer praktisk syn på idrotten. Rom var en imperiebyggande

stat på 300-talet f. Kr och idrotten utformades med den militära fysiken i fokus. De brutala gladiatorspelen där dueller och lagkamper utkämpades, dels som underhållning, dels som utbildning för de män som skulle agera skyddsvakter till kejsare och andra makthavare. Den idrott som kanske gjort sitt starkaste avtryck i historien är romarnas hästkapplöpningar. I popularitet kan de jämföras med vår tids mest populära lagbollsporter (Lindroth 2011, s. 45–47).

Efter antiken tar medeltiden vid med början på 400-talet f. Kr. I Europa hade kristendomen med påvemakten ett starkt grepp om människorna och att underkasta sig kyrkans krav var ett måste. Det antika idrottslivet sågs från kristet håll som hedniska utsvävningar med inslag av nakenhet och spektakel. Dessa motsättningar mellan kyrka och idrott mildrades under högmedeltiden (ca 1000–1300) när vissa idrotter innebar träning för krigsuppdrag. Riddarna utbildades i ridning, skytte, fäktning, brottning och jakt. Torneringar och bollspel var den här tidens typiska idrottsaktiviteter. Torneringarna finns inte längre, förutom i uppvisningssyfte, medan bollspel som fotboll och tennis synnerligen lever kvar i våra dagar (Lindroth 2011, s. 54–54).

I den nyare tiden, från 1500-talet och framåt, händer mycket i Europa, både på den mänskliga och också den idrottsliga fronten. En rad tänkare kom med teoretiska idéer om fysisk fostran och sund kroppslig utveckling. Skillnaden mellan teori och praktik var dock stor och huvudsakligen syftade dessa idéer mot de högre samhällsskikten (Lindroth 2011, s. 74). I Sverige var det främst bland den manliga adeln som idrotten mer och mer blir ett inslag i uppfostran. Vid universiteten i Uppsala och Lund var fäktning och ridning de mest framträdande grenarna och vid adelskolan vid Riddarhuset kan man i en läroplan från 1600-talet läsa om bland annat bollspel, löpning och kägelspel (Lindroth 2011, s. 83). Bland folket präglas inslagen av idrott på den här tiden mer mot kroppsstyrka och kroppsarbete, till exempel brottning och tyngdlyftning. Kvinnligt deltagande i folkidrotten var ytterst sparsamt under den här tiden (Lindroth 2011, 90–92).

På senare delen av 1700-talet gjordes stora framsteg inom industri, vetenskap och handel. Demokratiska ideal gjorde sig gällande vilket kulminerade i den franska revolutionen, 1789 (Lindroth 2011, s. 73). Under 1800-talet utvecklades industrisamhället och befolkningen fördelades om från jordbruk till industri och från landsbygd till stad. Större krav ställdes på skillnad mellan arbetstid och fritid samt ökad disciplin. Detta påverkade även idrottslivet för folket i gemen och det är nu skolidrotten med pedagogiska program för kroppsövningar kommer; gymnastiken (Lindroth 2011, s. 97). I Sverige var Per Henrik Ling (1776–1839) tongivande med sin *Gymnastikens allmänna grunder (1840)* och han anses som skaparen av den svenska gymnastiken, *linggymnastiken* (Lindroth 2011, s. 105).

Under senare delen av 1800-talet utvecklades idrotten mot tävling och det var England som låg i framkant. Det började i engelska public school (som endast var tillgänglig för elever från aristokrati och välbärgad medelklass). Idrotten fick en central plats i skolan och innehöll sporter som rodd, cricket, tennis och fotboll. Syftet var att kontrollera eleverna genom träning och tävling, ett fast reglerat och disciplinerat sportliv. Med detta uppstod en sportindustri och ett växande intresse hos allmänheten. Dagspressen började rapportera om tävlingarna och det fanns även idrottsliga specialtidningar för de riktigt intresserade (Lindroth 2011, s. 119–123).

I slutet av 1800-talet hade en gemensam syn på idrott och utförandet av olika grenar uppstått i en rad länder. Nu kunde nationerna visa upp sina idrottare och deras duglighet inför varandra. Prestation, tävling och rekord var gemensamma intressen och länderna hade en vilja att hävda sig utåt. De olympiska spelen i Aten 1896 utgjorde startskottet för den internationella tävlingsidrotten och banade väg för den fortsatta utvecklingen (Lindroth 2011, s. 131–132).

I USA under 1860- och 1870- talen fann tidningsledare att ett effektivt konkurrensmedel i tidningskriget var sportmaterial. New York Herald gav sporten en helt egen avdelning och en teori är att detta gjorde att man fick övertag mot konkurrenterna (Wallin 1998, s. 11). Under 1890-talet slår idrotten igenom även i massmedia i Sverige. Ledande dagstidningar införde stående rubriker som "Idrott" där notiser kunde samlas. På 1910-talet införde vissa tidningar en stående idrottssida och andelen idrott på tidningarnas sidor ökade stadigt från år 1900 och framåt (Lindroth 2011, s. 166).

En effekt av det nya medieintresset för idrott och den nya sportjournalistiken blev att ett nytt manlighetsideal utvecklades. Istället för stela porträttbilder på män kom nu foton på lättklädda idrottsmän, poserande eller i full aktion. Kvinnlig idrott exponerades mycket sparsamt, det var till helt övervägande del manlig idrott man kunde läsa om i tidningarna (Lindroth 2011, s. 167). Före första världskriget fanns inga kvinnliga idrottsförbund, endast ett fåtal lokalföreningar. I några grenar på OS-programmet i Stockholm 1912 förekom kvinnligt deltagande, till exempel i simhopp där det till och med blev en svensk guldmedalj. Vi fick därmed vår första kvinnliga olympiska mästarinna i Greta Johansson (1895--1978)(Lindroth 2011, s. 160).

Under 1920-talet fick den kvinnliga friidrotten ett blygsamt uppsving både i Sverige och internationellt med kvinnliga idrottsspel. För Sveriges del innebar det deltagande i friidrott vid OS i Amsterdam 1928. Erik Bergvall, chefen för Stockholms stadion, försökte dock avstyra att Sveriges olympiska kommitté skickade de kvinnliga friidrottarna till Amsterdam med följande argument: "En olympisk tävlan kräver sannerligen sin man. Varken kvinnans psyke eller fysik är

lämpade för sådana tävlingar. Redan den andliga anspänningen är för mycket för hennes nervsystem, men även i rent fysiskt avseende är hon illa rustad för sådana kraftprov” (Jönsson, 2001). Det som utmärker kvinnligt idrottande på den här tiden är att de mycket sällan deltog i tävlingar, utan idrottandet var av hälso- och rekreationsskäl. Ett krav var att kvinnorna skulle kunna utföra sina sporter i kjol eller klänning vilket begränsade möjligheterna rejält (Wallin 1998, s. 47).

Man försökte på 1920-talet även att bilda kvinnliga idrottsförbund, men fick löften om att befintliga organisationer kunde tillgodose allas behov. Damavdelningar i förbunden hamnade ofta dock i skymundan och under 1930-talet gick utvecklingen för damidrotten snarare bakåt. Under 1950-talet var det främst i Svenska Gymnastikförbundets föreningar damerna var verksamma, med inriktningar som hälsa, motion, rytmik och estetik (Lindroth 2011, s. 197). För dagspressen kom det stora genombrottet när det gäller att skriva om idrott under mellankrigstiden. Nu infördes sportredaktioner och idrottsartiklarna samlades på egna sidor. Idrotten blev helt enkelt ett konkurrensmedel i kampen om läsarna. När sedan tidningen Expressen började ges ut 1944, blev den tongivande genom att satsa hårt på sportbevakning och på några decennier hade idrotten i media med stor marginal passerat andra kulturområden. En stor medienyhet var radion som kom på 1920-talet. Nu kunde man förmedla idrottshändelserna samtidigt som de ägde rum till en engagerad allmänhet (Lindroth 2011, s. 206–208).

Under efterkrigstiden, från 1945 och fram till idag, har antalet idrottande ökat från sex- till sju-siffriga antal. Jämställdheten ökade och speciellt från 1960 och framåt var fokuseringen på kvinnlig frigörelse stor. Detta innebar också krav på att kvinnlig idrott fick ökat utrymme. Typiskt maskulina grenar som boxning och brottning fick kvinnliga utövare och aktiviteter som tidigare varit öppna endast för män fick nu kvinnligt deltagande, till exempel Vasaloppet (Lindroth 2011, s. 239–240). Idrotten i stort kunde utvecklas nationellt och internationellt tack vare en rad faktorer: frånvaron av krig, välfärdspolitiken med idrotten som ett bestående utbud, jämställdhetsarbetet, utbyggnad av kommunikationer, invandring och ungdomspolitik samt marknadens och kommersialiseringens inträde kring idrottare och idrottsarenor (Lindroth 2011, s. 228–229).

För massmedias del finns det två tillskott som haft stor betydelse under tiden från 1950-talet, nämligen TV och internet. Med TV:n (officiellt 1956) öppnade sig möjligheten att följa idrottsaktiviteter med ljud och bild direkt när de händer. När internet sedan gjorde entré under 1900-talets två sista decennier fick man en funktion som kunde samla information från samtliga medier (Lindroth 2011, s. 250–251).

3. Tidigare forskning

Den tidigare forskningen visar att det rapporteras betydligt mer om herridrott än om damidrott. I en amerikansk tv-dokumentär från 2013, *Media Coverage and Female Athletes*, visar man på att kvinnorna står för ca 40 procent av sportutövandet i landet men får endast 4 procent av medieutrymmet. Även i Sverige visar rapporter på att männen tar uppemot 85 procent av utrymmet i sportsidorna (Andersson 2004).

Eva Olofsson (1989) var med sin avhandling *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet* banbrytande inom området kvinnlig idrottsforskning. Här bryter hon mot den gängse uppfattningen att idrottens framväxt är en folkrörelse och menar istället att det är en mansrörelse, vilken inte är könsneutral. "Den moderna svenska idrotten har skapats av män, för män och dessutom beskrivits av män" (Olofsson 1989, s. 56). En stor bidragande orsak till den lägre rangordningen av kvinnors idrottsutövning är den kommersiella aspekten, vilken kan mätas i sponsorer, massmedia och publik. Eftersom manlig idrott drar till sig större summor pengar, mer medieutrymme och mer popularitet måste ju kvinnors idrottande vara mindre värt (Olofsson 1989, s. 196). Hon menar också att tävlingsidrotten har en latent ideologi "vinna till varje pris", vilket bland annat dopinganvändningen visar – hälsan räknas inte i första hand för många idrottsutövare utan det är den vinnande prestationen man vill åt. Fokus i medierna läggs ofta på idrottsutövarnas skador och vilka effekter det kan ha för kommande tävlingsprestationer, vilket också ökar trycket på idrottsutövarna (Olofsson 1989, s. 195).

Synpunkterna kring att den kommersiella påverkan är stor inom sportjournalistiken framkommer även i tv-dokumentären *Media Coverage and Female Athletes* (2013) där Rachel Blount, sportreporter på Star Tribune, menar att grindvakter på de olika medieföretagen tittar bara på tittar- och publiksiffror och värderar nyheter efter det. Grindvakter kallas de som avgör vad som ska publiceras i de olika medierna, vanligast är att det är män som sitter på de posterna. Ett större intresse för damidrott skulle mycket väl kunna skapas om rapporteringen ökade. En av bromsklossarna är att 90 procent av sportredaktörerna är män och de ser sport på ett väldigt traditionellt sätt där herridrott prioriteras.

Forskning kring kvinnlig idrott i riks- och lokalmedia visar att det var runt mitten av 1920-talet som det började publiceras ett fåtal artiklar om damidrott, men då endast i storstadstidningarna. En anledning kan vara att idrottandet ute i landet kom igång något senare än i storstäderna. Göteborgs-Posten från 21 september 1925 innehöll en lång text om den första internationella damtävlingen i friidrott i Sverige, rubriken löd "*Den svenska kvinnliga idrottens glansfulla internationella*

debut". Från 1925 och till våra dagar har andelen artiklar om kvinnoidrott naturligtvis ökat i både riksmidia och regionaltidningarna, konstigt vore det annars. Ändå var det i snitt bara 2 procent av artiklarna som handlade om kvinnoidrott 1965. Under perioden fram till 1995 ökade siffrorna till cirka 13 procent (Wallin 1998, s. 89–92).

Sportjournalistiken har speglat och speglar tidsandan i stort gällande fördomar mot kvinnor eller såväl också fördomar mot idrottsmän från andra nationer. När det gällde rapportering om kvinnoidrott var uppfattningen vid mitten av 1950-talet att det var kvinnligheten och utseendet som var värt att publicera artiklar om. Att dessa två attribut kunde kombineras med idrottsliga prestationer innebar obegripliga motsättningar för manliga journalister. De senaste decennierna har bevakningen av kvinnliga idrottsstjärnor blivit mer lik bevakningen av de manliga och de tas numera på samma allvar som männen. Fortfarande verkar det dock ändå viktigare att påpeka att en kvinnlig idrottare är tvåbarnsmamma än att en manlig idrottare är tvåbarnspappa (Wallin 1998, s. 93–96).

4. Metod

För att besvara mitt syfte och mina frågeställningar har jag genomfört undersökningen på en kvällstidning (Expressen), en webbtidning (Gefle Dagblad) och en tv-kanals (SVT) sportsändningar under en vecka. Jag valde dessa tre medier för att få en bredd där både en rikstäckande papperstidning, en regional tidnings webbupplaga och en rikstäckande tv-kanal inom public service ingick. Jag begränsade mig till att göra analysen under vecka 16 2016, 18-24 april, för att inte bild- och textmaterialet skulle bli alltför stort. Att finalmatcherna i SHL-slutspelet i ishockey spelades under just den här veckan var inte inplanerat men det är något som jag tar hänsyn till i min analys. Den indelas i två delar där både kvantitativ och kvalitativ metod har använts. Motivet för att jag valt att låta två metoder ingå är att jag dels vill redovisa ren statistik som visar på skillnaderna i mediabevakning mellan dam- och herridrott, dels att jag vill med empiriska iakttagelser försöka dra slutledningar av de skillnader statistiken framhäver.

I den del där kvantitativ metod använts har jag valt en positivistisk utgångspunkt. Här utgörs resultatet av statistik – hur många av artiklarna/inslagen, procentuellt sett, i valda medier handlar om kvinnor respektive män. Jag har även studerat bildmaterialet i valda medier för att på samma sätt avgöra hur det procentuellt sett är uppdelat mellan könen. Ansatsen är här deduktiv och slutsatserna bygger på min kartläggning och den statistik som framkommit under den vecka studien pågått. Reliabiliteten och validiteten i mätningen bör vara relativt hög då allt finns "svart på vitt" i tidningarna, på tidningarnas webbplatser eller på SVT Play. Jag har mätt det jag avsett att mäta och samma resultat bör även uppnås vid upprepade mätningar eller oberoende av vem som utför dem.

I delen där kvalitativ metod har använts har jag däremot valt en hermeneutisk utgångspunkt där jag har studerat hur, speciellt tidningarnas, rubriker och texter är uppbyggda när det kommer till språk, ordval och uttryck och om detta skiljer sig på något sätt mellan bevakningen av dam- och herridrott. Finns det till exempel vissa ord, begrepp eller fraser som återkommer när det gäller herridrott men inte i damidrott och tvärtom? När det gäller bildmaterialet har jag tittat på skillnader i hur de olika könen avporträtteras och gestaltas i de olika medierna. Exempelvis om vissa situationer, gester eller interaktioner visar på några skillnader könsmässigt. Ansatsen är här induktiv och mitt resultat är baserat på de iakttagelser, erfarenheter och slutledningar som framkommer av studien. Det faktum att de olika artiklarna skrivits av olika journalister av olika kön har också tagits med i analysen, då det kan ha haft påverkan på vilket språkbruk som använts eller vilka bildval som gjorts.

4.1 Material och urval

Som nämnts i metodvalet ovan inkluderades tre olika medietyper i undersökningen, Expressens sportbilaga i tryckt form, Gefle Dagblads sportsidor på webben samt SVT:s program Sportnytt. Artiklarna/sändningarna som undersökningen baseras på handlar uteslutande om sport och undersökningsperioden sträckte sig från 18 till 24 april 2016.

I Expressen handlar det om 120 artiklar och 101 bilder och i Gefle Dagblad 92 artiklar, 38 referat och 76 bilder. Förutsättningen för att klassificera en artikel som sportartikel, som fick vara med i urvalet, var att den först och främst var placerad i Sportexpressen eller på www.gd.se/sport. Artiklar och krönikor som enbart handlade om spel eller tips, exempelvis travsporten, har inte tagits med i urvalet. Detsamma gäller resultatbörser innehållande resultat och tabeller, undantaget om en artikel var publicerad i samband med dessa.

För Sportnytt valde jag sändningen kl. 22.00 varje kväll, dels för att det är den längsta under dagen, dels för att hela dagens sporthändelser hade möjlighet att komma med. Inslag av sportsligt övergripande karaktär där deltagare eller kön inte kunnat utläsas har klassats som att båda könen finns representerade. Totalt har jag granskat 95 minuter sändningstid av Sportnytt.

I kontakter med de olika medier som undersöks i uppsatsen har uppgifter samlats in om könsfördelningen bland de reportrar som jobbar med sport. SVT:s reporterchef Anja Hildén har meddelat att det finns en ganska stor andel kvinnor i reportergruppen. Av 41 personer är 16 stycken kvinnor, hela 39 procent. Av de 14 programledare som finns anställda på SVT-sporten är ännu fler kvinnor, nämligen hela 50 procent. Expressens sportchef Pär Andersson kan inte ge mig exakta siffror men hans uppskattning ligger på att fördelningen är ungefär 80 procent manliga respektive 20 procent kvinnliga reportrar. Henning Johannesson, biträdande sportchef på Mittmedia (koncernen som äger Gefle Dagblad), berättar att det av 38 anställda på sportredaktionen finns 7 kvinnor, cirka 18 procent. Samtidigt säger han att av 16 vikarier som har anställts inför sommaren är 13 stycken kvinnor och att Mittmedias ambition är att få en mer jämställd sportredaktion.

Under perioden 18–24 april 2016 fanns bland annat följande sporter att rapportera om i de olika medierna: Herrallsvenskan i fotboll, Damallsvenskan i fotboll, SM-final i badminton – herrar, SM-final i hockey – herrar, SM-final i basket – herrar, SM-final i basket – damer, SM-final i volleyboll – herrar, SM-final i volleyboll – damer, SM-slutspel i handboll – herrar, World Tour i cykel – damer, WBC-VM match i boxning – damer, EM i judo – herrar, Champions League semifinaler i fotboll – damer, NHL-slutspel i hockey – herrar, europeisk ligafotboll.

4.2 Genomförande

Granskningen är gjort utifrån ett analyschema enligt följande:

Kvantitativ del:

- Hur många procent av Sportnytt's sena kvällssändning handlar om damidrott, herridrott eller idrott där båda könen finns representerade?
- Hur många procent av artiklarna i papperstidningen Expressens sportbilaga och tidningen Gefle Dagblads sportsidor på webben handlar om damidrott, herridrott eller idrott där båda könen finns representerade?
- Hur ser könsfördelningen ut bland reportrarna som skrivit de granskade artiklarna?
- Hur många förstasidor, dubbla uppslag, helsidor, halvsidor, trefjärdedelssidor, enfjärdedelssidor samt notiser har damidrott respektive herridrott i Expressens sportbilaga?
- Om artikeln innehåller intervjuer, vilka är det då som blir intervjuade?
- Vilken sport representerar personen i de granskade bilderna? Förekommer någon sport mer än andra?

Kvalitativ del:

- Vad är det för slags bild i artikeln? Jag har valt att klassa bilderna på tre olika sätt: situationsbild, porträttbild eller miljöbild.
- Ser rubrikerna olika ut beroende på om artikeln handlar om dam- eller herridrott?
- Ser texterna olika ut beroende på om artikeln handlar om dam- eller herridrott?

4.3 Metodkritik

Det skulle varit intressant att utöka analysen till längre tid än en vecka, men då materialet för de tre valda medierna ändå blev omfattande valde jag att begränsa mig till just perioden 18–24 april 2016. Nackdelen med att specifikt välja ut den veckan kan ha varit att SM-finalerna i herrarnas högsta serie i hockey, SHL, pågick just då. Det visade sig i granskningen av SVT:s Sportnytt och www.gd.se/sport att dessa händelser tog ett stort utrymme. Å andra sidan kunde resultatet sett lika ut om jag valt en vecka mitt under pågående säsong, det är svårt att sia om. Analysen skulle antagligen även se annorlunda ut om en vecka under OS 2016 i Rio hade valts, då vi har många kvinnliga medaljhopp som medierna troligtvis kommer att rapportera om. Min egen subjektivitet finns också i den kvalitativa delen av undersökningen, där mina egna uppfattningar, tolkningar och slutledningar naturligtvis har haft påverkan på det slutgiltiga resultatet.

5. Resultat

5.1 Analys av Sportnytt

Jag använde mig av tjänsten SVT Play för att kunna pausa sändningen och räkna ut hur mycket tid varje inslag fick. Den totala sändningstiden är 95 minuter, men förkortas med cirka 4 minuter på grund av vinjett och sluttexter. Jag kommer att redovisa resultatet dag för dag samt totalt för perioden, se figur 1.

18 april

Total sändningstid: 14 minuter, 41 sekunder

Herridrott: 7 minuter, 25 sekunder

Damidrott: 22 sekunder

Båda kön: 6 minuter, 18 sekunder

19 april

Total sändningstid: 14 minuter, 21 sekunder

Herridrott: 7 minuter, 45 sekunder

Damidrott: 4 minuter, 1 sekund

Båda kön: 1 minut, 51 sekunder

20 april

Total sändningstid: 13 minuter, 45 sekunder

Herridrott: 5 minuter, 14 sekunder

Damidrott: 4 minuter, 11 sekunder

Båda kön: 3 minuter, 49 sekunder

21 april

Total sändningstid: 18 minuter, 58 sekunder

Herridrott: 13 minuter, 43 sekunder

Damidrott: 4 minuter, 43 sekunder

Båda kön: -

22 april

Total sändningstid: 15 minuter, 30 sekunder

Herridrott: 11 minuter, 41 sekunder

Damidrott: 3 minuter, 10 sekunder

Båda kön: -

23 april

Total sändningstid: 13 minuter, 24 sekunder

Herridrott: 7 minuter, 44 sekunder

Damidrott: 4 minuter, 45 sekunder

Båda kön: -

24 april

Total sändningstid: 4 minuter, 50 sekunder

Herridrott: 2 minuter, 1 sekund

Damidrott: 2 minuter, 9 sekunder

Båda kön: -

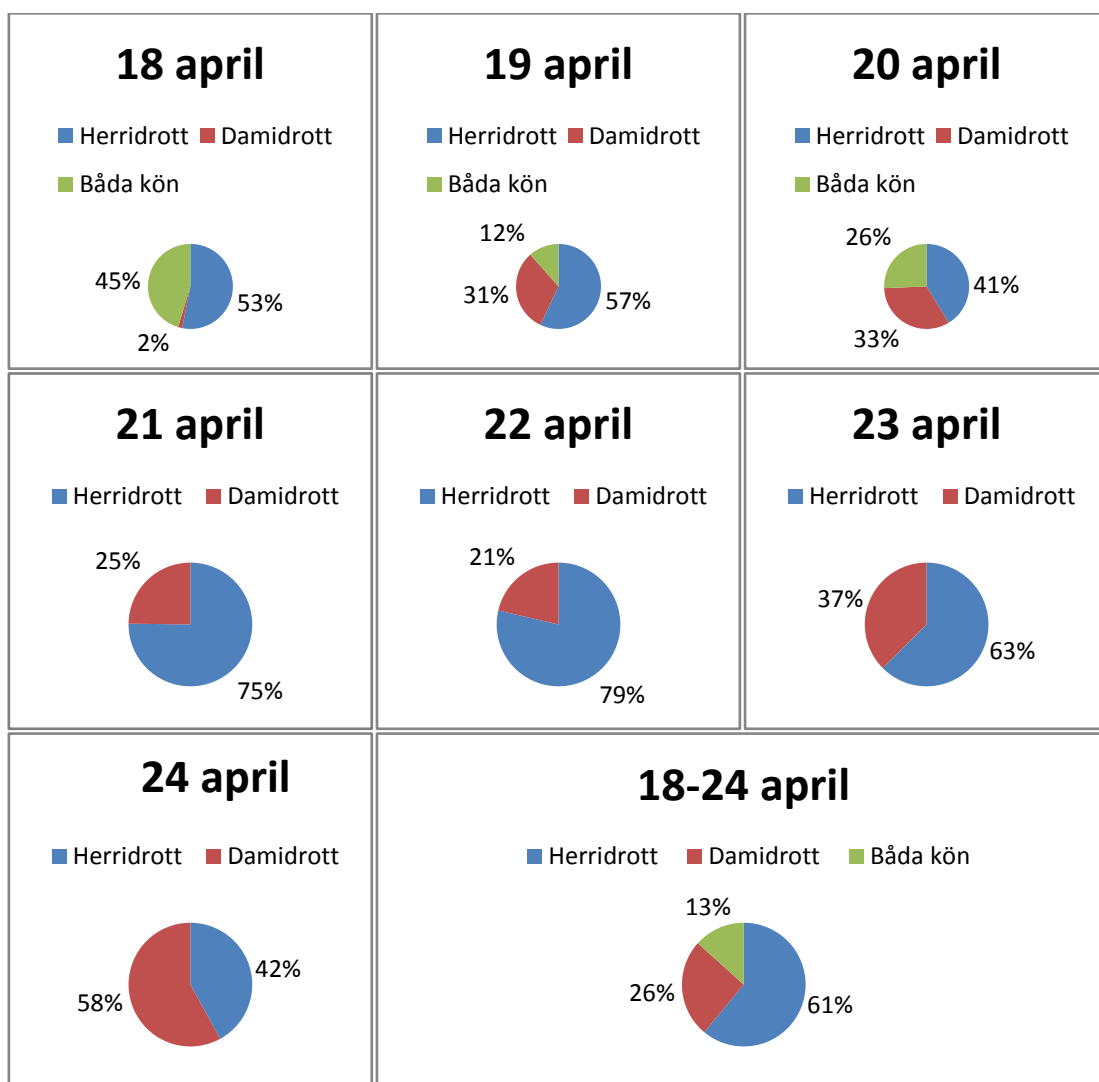
Totalt 18-24 april

Total sändningstid: 95 minuter

Herridrott: 55 minuter, 55 sekunder

Damidrott: 23 minuter, 35 sekunder

Båda kön: 12 minuter, 13 sekunder

Figur 1: Fördelning av sändningstid för herr- respektive damidrott, dag för dag samt under hela undersökningsperioden.

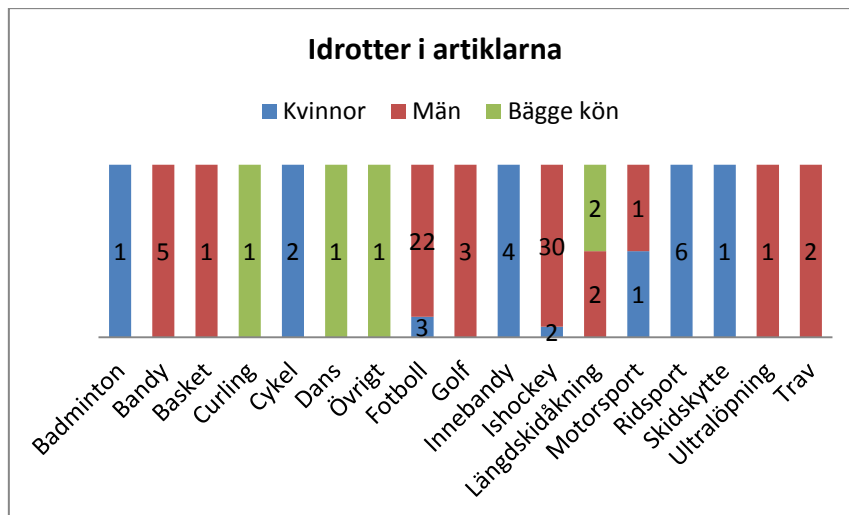
Av de sju undersökta sändningarna av Sportnytt är alltså innehållet till 61 procent dominerat av manlig idrott. 26 procent handlar om kvinnlig idrott och 13 procent har innehåll där båda könen finns representerade. Endast en av de sju sändningarna har ett större procentuellt innehåll av kvinnlig idrott och det är sändningen den 24 april, tillika den kortaste av veckans Sportnytt – endast fem minuter. Den händelse som gjorde att damidrotten vägde över procentuellt denna dag var inslaget om Mikaela Laurén, som försvarade sitt mästarbälte i boxning dagen innan.

Den 18 april är det 45 procent av sändningstiden som handlar om båda könen. Det beror på ett långt inslag om friidrott i Sverige och hur man kan lägga upp träning och tävling på bästa sätt. Endast 22 sekunder avsätts den här dagen till kvinnlig idrott och det är ett reportage om damfotboll. Den 21 och 22 april är innehållet till 75 respektive 79 procent bestående av idrotter med manliga utövare. Tittar man på innehållet dessa dagar ser man också att fokus har legat på herrsport, SM-finalen i ishockey, Herrallsvenskan i fotboll, finalserien i basket och slutspelet i handboll. I 6 av 7 av de undersökta sändningarna är programledaren en kvinna.

5.2 Analys av www.gd.se/sport

Analysen innehåller 92 artiklar, 38 referat och 76 bilder. Av de 92 artiklarna handlade 91 stycken om sport, närmare bestämt 16 olika typer av idrotter. En är klassad som övrig artikel då den handlade om dopingtester/kontroller i Kina och inte var kopplad till någon specifik idrott. Av de 91 artiklarna är det 20 stycken (22 procent) som handlar om damidrott, 67 stycken (74 procent) om herridrott och 4 stycken (4 procent) där båda könen finns representerade, se figurer 2,3 och 4.

Artiklarna rapporterar, både när det gäller män och kvinnor, till största del om idrottarnas prestationer, kommande tävlingar, skador eller sjukdomsfall. Männen idrottsutövande utgör dock normen både utrymmesmässigt och genom ett könsmarkerat språk. Genom att benämna herrarnas fotbollsutövande endast som fotboll medan damernas motsvarighet benämns damfotboll skapas en tydlig skillnad och rangordning. Samma exempel finns inom ishockeyn. I uppsatsen använder jag prefixen dam respektive herr tillsammans med idrottsnamnet för att, vid behov, särskilja idrottarnas kön från varandra.

Figur2: Förekommande idrotter i 92 analyserade artiklar samt fördelning mellan könen.

Figur 3: Antal artiklar om kvinnliga idrottare.

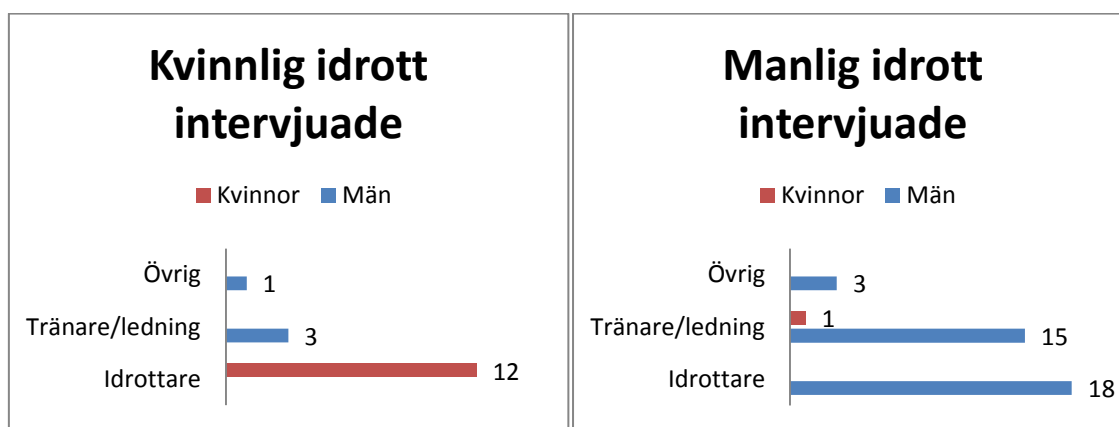
Figur 4: Antal artiklar om manliga idrottare.

De mest bevakade sporterna är ishockey med 32 artiklar och fotboll med 25 artiklar. 2 av dessa handlar om damhockey och 3 handlar om damfotboll, vilket ger siffror på 6 respektive 12 procent av bevakningen inom de idrotterna. Att så stor andel av artiklarna utgjordes av dessa två sporter är inget konstigt, dels var det finalmatcher i ishockeyns SHL-slutspel, dels hade Herrallsvenskan i fotboll dragit igång för säsongen. De är ju också de sporter som drar till sig en stor publik och det finns ett stort medieintresse att bevaka dem. Även Damallsvenskan i fotboll hade startat sin serie, men eftersom Gävleborgs län (tidningens huvudsakliga upptagningsområde) inte har något damlag i högsta serien så blir intresset naturligt mindre. De 38 referaten handlar uteslutande om fotboll i division tre eller lägre, 18 procent om damfotboll och 82 procent om herrfotboll.

Värt att notera är att de 5 artiklar om bandy som publiceras under mätningstiden enbart handlar om herrar, trots att Elitserien i bandy både för män och för kvinnor avgjordes redan den 19 mars. Gävleborgs län har lag i båda serierna och det borde finnas nyhetsvärde för båda lagen även om det är efter seriens avslutande. De 6 artiklarna om ridning däremot handlar enbart om kvinnor men detta kan kanske

förklaras med att 90 procent av utövarna är kvinnor enligt Riksidrottsförbundets siffror (2015).

I 56 av artiklarna var en eller flera personer intervjuade, se figurer 5 och 6. 16 av artiklarna med intervju handlade om kvinnlig idrott, 38 om manlig och 2 om idrotter där båda könen var representerade. Det innebär att 80 procent av damidrottens artiklar innehöll en intervju medan 57 procent av den manliga idrottens gjorde det. Det som utmärker sig är att de intervjuade tränarna/ledarna i artiklarna är till 95 procent män, även om Riksidrottsförbundets statistik från 2015 visar att det är i stort sett lika fördelning mellan könen procentuellt sett bland personer med ledaruppdrag (ledare, tränare, funktionär/domare eller motsvarande). De som klassats som övriga är personer som har med idrotten att göra men inte direkt med idrottaren själv, supportrar eller arenachefer till exempel.

Figur 5 och 6: Rollmässig fördelning mellan de intervjuade i dam- respektive herridrott.

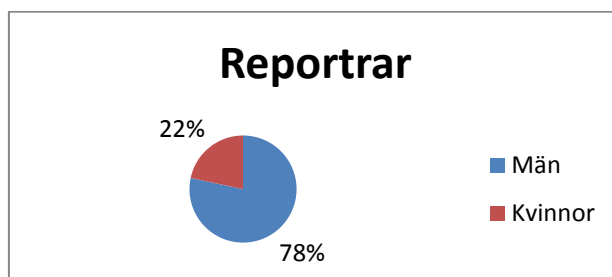
Det går alltså att konstatera att inom idrotten får kvinnor, både som utövare och som tränare/ledare, betydligt mindre uppmärksamhet rent utrymmesmässigt än männen. Det finns även ett språkbruk i medierna som antyder att det är av andra orsaker än att vinna som kvinnor deltar, till exempel för gemenskap eller bara för att det är kul. Här pratar vi om trivialisering, att bagatellisera eller förminska kvinnors idrottande genom språket. Vad som ligger till grund för detta är bland annat våra könsstereotypa uppfattningar om vilka egenskaper en man och en kvinna har. I texterna framhävs idrottandet ofta som främst ett nöje för de kvinnliga idrottsutövarna. Medan männen porträtteras som målfokuserade, tuffa och konkurrensorienterade beskrivs kvinnorna som mer obeslutsamma, känsliga och familjeorienterade.

Den 24 april intervjuas innebandyspelaren Cornelia Fjellstedt i www.gd.se/sport om sin och Anna Wijks guldmedalj i fyrationsturneringen Euro Floorball Tour: "Grymt kul att få den utmärkelsen och publikens jubel värmdde mycket".

”Att få komma hem och spela inför familj, släkt och vänner krönte en bra säsong”. En trivialisering av Fjellstedts glädje och stolthet över vinsten framkommer i texten då reportern framhåller publikens jubel, familjens närvaro samt att ha kul.

Den 21 april intervjuas ordföranden i Kvarnsvedens IK i www.gd.se/sport om att fotbollsspelaren Tabitha Chawinga skrivit på ett nytt kontrakt för klubben: ”Hon trivs ju oerhört bra, tycker det är kul att gå i skolan och bor bra. Hon vill vara med och utveckla det här”. Även här kan man skönja en trivialisering där livet vid sidan om idrotten är det som gjort att hon tagit beslutet att stanna i klubben, inte själva idrottandet.

Jag har även tittat på hur många av artiklarna som är skrivna av kvinnor respektive män. Jag har då endast tittat på de artiklar där det finns en byline med reporterens identitet, vilket lämnade kvar 83 artiklar av de totalt 92. Fördelningen blev enligt figur 7 nedan och visar på en stor manlig övervikt, 65 artiklar skrivna av män och 18 av kvinnor, vilket ju även följer den könsfördelning av reportrar på Mittmedia som nämnts tidigare. Det går dock inte att utläsa någon skillnad i språkvalet i de artiklar som är skrivna av män respektive kvinnor. Referaten står utanför statistiken då ingen byline finns och det kan även vara en så kallad ”textrobot” som levererar nyheter efter inmatade data.

Figur 7: Könsfördelning procentuellt bland reportrar.

I rubriksättningen av de granskade artiklarna går det att urskilja en tydlig skillnad; kvinnliga idrottare kallas ofta endast vid förnamn medan de manliga idrottarna benämns vid för- och efternamn eller endast efternamn. Genom att i texten använda sig av denna förnamnspublicering bidrar reportern till infantilisering av kvinnan, där man skapar en bild av att hon är underordnad mannen genom att göra henne mer omogen och barnslig. Man gör en könsstereotyp värdering där rangordningen visar att genom att benämna de manliga idrottarna vid både för- och efternamn värderas de högre än kvinnorna. Att män blir kallade vid endast förnamn är ytterst ovanligt, men det finns undantag, till exempel Zlatan Ibrahimović. Kanske kan det bero på att hans efternamn är något långt och svårstavat eller så beror det på hans enorma ikonstatus som företrädare för sin sport.

I min undersökning är det endast i en enda rubrik som en manlig idrottare benämns vid förnamn och det är just Zlatan: Kritiken efter utnämningen: "Inte som att Zlatan skulle vinna årets fotbollskille". Själva artikeln handlar dock om en kvinnlig ishockeyspelare, nämligen Emma Eliasson (26 år), och det är även hon som citeras i rubriken. Artikeln syftar på hennes utnämning till "Årets Hockeytjej" säsongen 2015/2016 (se även sista exemplet under rubriker kvinnlig idrott nedan). Även här är det fråga om infantilisering då både själva utnämningens namn och reporterns ordval gör att idrottaren framställs som yngre och barnsligare än hon egentligen är. Priset "Årets Hockeykille" existerar inte.

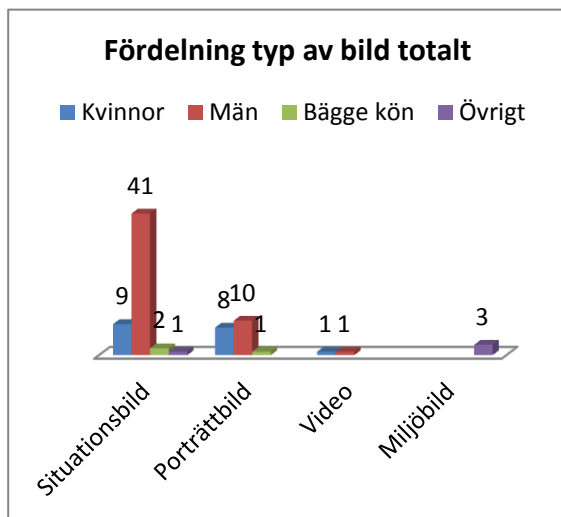
Exempel rubriker manlig idrott:

- Marcus Hansson lagkapten i sitt första Stockholms-derby (www.gd.se/sport, 2016-04-19)
- Lundkvist om guld: "Det är här vi ska vara" (www.gd.se/sport, 2016-04-24)
- Jesper Boqvist inför nattens VM-final: "Vi ska göra allt för att vinna guld" (www.gd.se/sport, 2016-04-24)
- Gävlebon Mamduh Halawa tog chansen – tävlar om en plats i Frankrike (www.gd.se/sport, 2016-04-20)

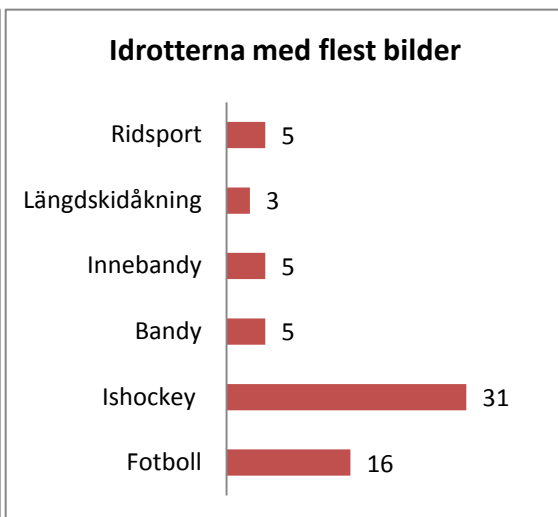
Exempel rubriker kvinnlig idrott:

- Erika hade greppet efter kvalet – men tappade på Kyrkberget (www.gd.se/sport, 2016-04-24)
- Bettan sänktes av alla sjukdomar – men nu nobbar hon Pichler igen (www.gd.se/sport, 2016-04-19)
- Jaqueline vann i Bollnäs (www.gd.se/sport, 2016-04-19)
- Pernilla och Little Belle vann i Valbo (www.gd.se/sport, 2016-04-19)
- Förra Brynässpelaren Emma Eliasson blir årets hockeytjej (www.gd.se/sport 2016-04-18)

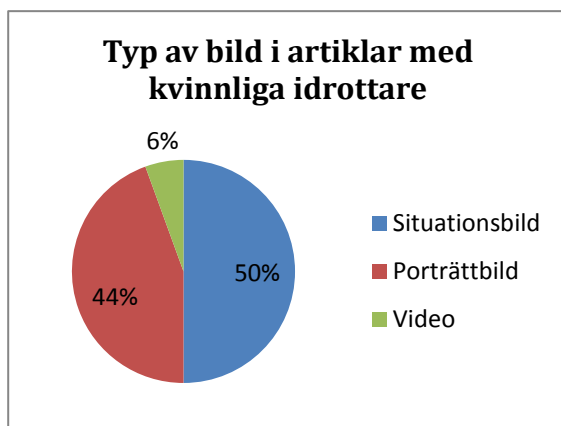
Totalt fanns 76 bilder att granska under perioden, se figur 8. Av dessa var 68 på idrottaren/idrottarna, 2 var på någon person i ledningsposition, 1 på tränare, 2 på klubbens fans och 3 var miljöbilder. Två videoklipp fanns även med. Till största majoritet var det alltså idrottaren/idrottarna som avporträtterades. Typen av bild har också definierats och jag har valt att kalla dem situationsbild, porträttbild och miljöbild, se figurer 10 och 11. Typiskt för situationsbilderna är att de är tagna, precis som det låter, i situationer som uppkommer under idrottandet. Porträttbilder är sådana som är tillrättalagda, med personer som poserar framför fotografen. Miljöbilder är utan personlig inblandning, till exempel bilder tagna på en arena eller i utomhusmiljöer.

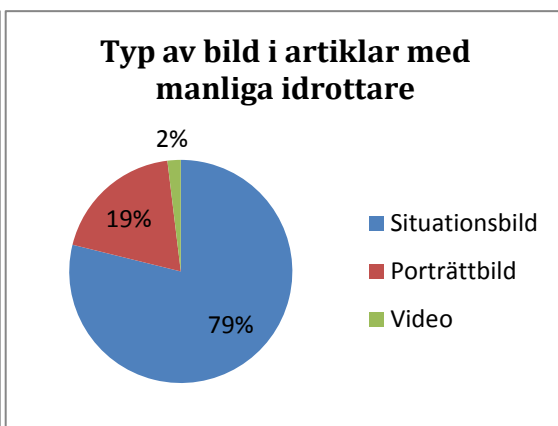
Figur 8: Typ av bild totalt fördelat på könen.

Figur 9: Idrotterna med flest bilder per artikel.

Figur 10: Typ av bild med kvinnliga idrottare.

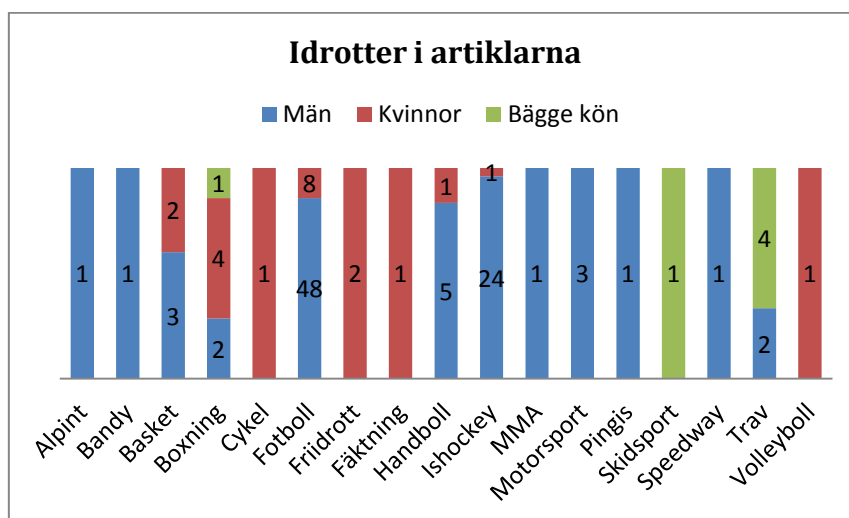
Figur 11: Typ av bild med manliga idrottare.

Av de 17 bilder som fanns av kvinnliga idrottare var 9 stycken situationsbilder och 8 stycken porträttbilder. För de 51 bilder som fanns med manliga idrottare var hela 41 stycken situationsbilder medan 10 stycken var porträttbilder. För båda könen fanns ett videoklipp vardera. Procentuellt är det alltså nästan lika mellan porträttbilder och situationsbilder när det gäller kvinnorna, medan en övervägande stor del är situationsbilder när det gäller männen. De idrotterna med flest bilder i sina artiklar är ishockey och fotboll, inget konstigt med det eftersom de ju också är de idrotterna med flesta artiklar totalt, se figur 9.

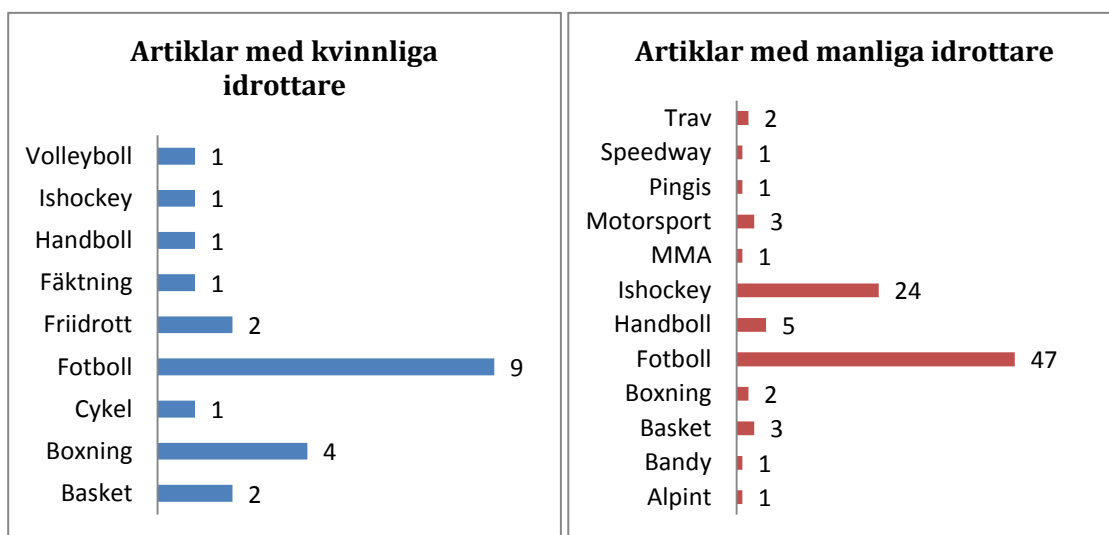
5.3 Analys av Expressens sportbilaga

Analysen innehåller 120 artiklar och 101 bilder fördelat på 17 olika idrotter, se figur 12. En artikel är klassad som övrig, då den handlade om en programledare i SVT som kommer att sluta sitt jobb. I figur 13 och 14 ser vi att av de 119 artiklarna som handlar om specifika idrotter är det 21 stycken (18 procent) som handlar om

damidrott och 92 stycken (77 procent) om herridrott. 6 artiklar (5 procent) handlar om idrottsmän av båda könen.

Figur 12: Förekommande idrotter i analyserade artiklar och fördelning mellan könen.

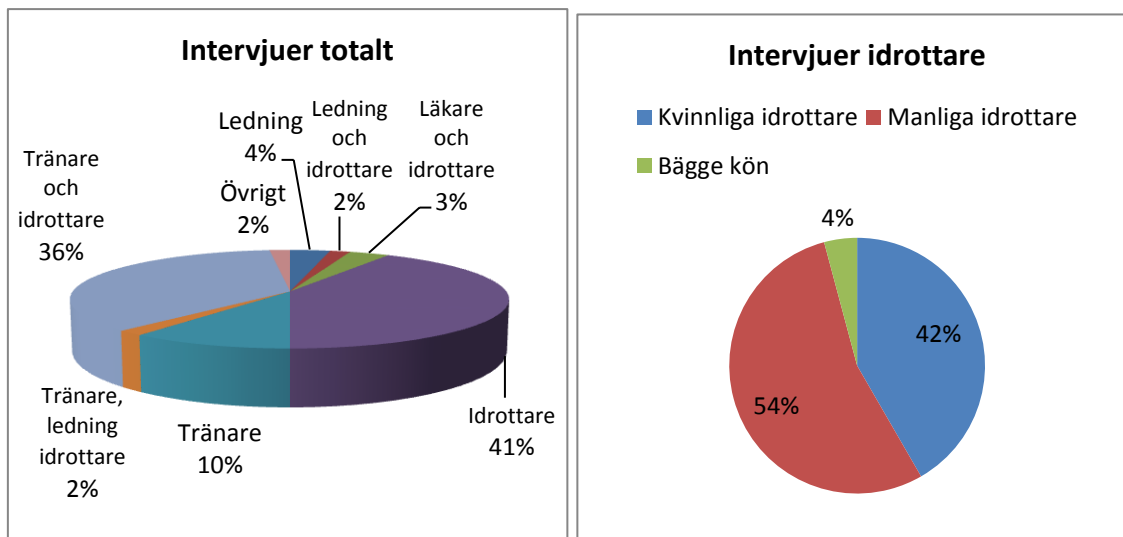

Figur 13: Antal artiklar om kvinnliga idrottare. Figur 14: Antal artiklar om manliga idrottare.

De mest bevakade idrotterna är även här fotboll med 56 artiklar och ishockey med 25 artiklar. Kvinnliga idrottare finns i 9 av fotbollsartiklarna och i 1 av ishockeyartiklarna, 16 respektive 4 procent. Även för Expressens del förklaras de höga antalen artiklar kring dessa sporter med att finalmatcherna i SHL spelades under mätningstiden samt att Allsvenskan i fotboll både för herrar och för damer startat för säsongen. Herrarnas fotbollsserie i högsta divisionen får dock 88 procent av utrymmet för den idrotten under dessa dagar.

58 av artiklarna innehöll intervjuer, många av dem med fler än en person, se figur 15. Den största andelen intervjuade är idrottarna själva, men ofta även tränare och idrottare i kombination i samma artikel. Av de 6 intervjuer med endast tränare

finns bara manliga sådana representerade. I 24 av artiklarna är endast idrottaren intervjuad, det är 41 procent av totala antalet intervjuer. 13 av dessa är män och 10 är kvinnor, en fördelning på 54 respektive 42 procent. I 1 intervju finns idrottare av bägge kön representerade, se figur 16.

Figur 15: De intervjuades roller, bägge kön.

Figur 16: Fördelning kön intervjuade idrottare.

Tre av artiklarna är rena reportage om specifika idrottare och jag har valt att studera dem lite närmare. Två är med intervjuade idrottsskvinnor, Kosovare Asllani och Mikaela Laurén, och en med en idrottsman, Paolo Roberto. Jag har studerat texterna och tittat på innehåll, språk och om några stora skillnader framkommer. Det som tydligt kan utläsas är att privatlivet får mycket mer utrymme i artiklarna om de kvinnliga idrottarna och aspekterna familj, hem, barn framhävs. I intervjun med Paolo Roberto talas faktiskt inget alls om hans privatliv eller familj.

Citat ur intervju med Kosovare Asllani:

"Jag älskar barn, klart att jag vill ha familj. När jag gör det kommer jag nog inte tillbaka till fotboll. En bil har tre platser där bak. Jag ska fylla en bil. Men först ska jag fortsätta spela bra fotboll." Expressen 2016-04-24

"Det är klart att jag unnar mig saker ibland, det måste man göra. Men jag är en väldigt bra sparare. Jag har investerat i en fastighet i år som jag ser fram emot att dekorera och hålla på med, som ett sidoprojekt." Expressen 2016-04-24

"Jag var på en plats jag inte ville vara på. Jag ville vara hemma i Sverige en tid."

Citat ur intervju med Mikaela Laurén:

"Han kom fram till mig på krogen och sa att han beundrade min idrottskarriär, och på den vägen är det, haha." Expressen 2016-04-22

"Men jag vill inte behöva välja mellan boxningskarriären och att skaffa barn, därför har jag ägg på banken." Expressen 2016-04-22

”Jag får så mycket energi av att hålla träningspass att jag inte vill sluta med det helt” Expressen 2016-06-21

Citat ur intervju med Paolo Roberto:

”Jag sparrar en del boxning fortfarande. Jag säger inte att jag skulle slå någon av dagens boxare, men jag skulle kunna ge dem en jobbig kväll” Expressen 2016-04-22

”Jag gör affärer, det är ganska spännande det också.” Expressen 2016-04-22

”Jag är en entreprenör och har snart 200 anställda. Jag driver elva företag och håller på att starta ett par till. Jag tror det kommer vara uppe i 14 när året är slut.” Expressen 2016-04-22

De tolkningar som kan göras utifrån dessa texter är att kvinnorna är sociala varelser som även när de idrottar i första hand är kvinnor. Deras främsta uppgift är att gifta sig, skaffa barn och umgås med familjen, idrottandet är något som görs vid sidan om. Mannen däremot är aggressiv, tävlingsinriktad och konkurrensinriktad oavsett om han håller på med idrott eller affärer. Underförstått så är det viljan att vinna som motiverar utövandet.

Även i Expressen har jag tittat på hur stor andel av artiklarna som är författade av kvinnliga respektive manliga reportrar. Då vissa artiklar inte hade någon byline med reporterens namn valde jag bort dem och 110 artiklar återstod. Hela 90 procent är skrivna av manliga reportrar, 9 procent av kvinnliga och 1 procent av både en manlig och en kvinnlig. Fördelningen gällande reportrarnas kön är som synes ännu mer i manlig dominans än de uppgifter jag fått av Expressen angående detta. Dock var ju de siffrorna inte exakta utan endast en uppskattning. Som i Gefle Dagblads nätupplaga går det inte heller här att upptäcka skillnader i text och rubrik beroende på om reportern är en kvinna eller man.

När jag studerar rubrikerna i Expressen finns inga märkbara skillnader mellan manliga och kvinnliga idrotter. De ter sig rätt likvärdiga oavsett vilket kön det handlar om och tittar man endast på rubrikerna går det oftast inte att veta om det är en man eller kvinna som avses, se exempel längre fram i texten. Den förnamnspublicering med tillhörande infantilisering som kunde skönjas på www.gd.se/sport, att kvinnor benämns vid förnamn medan män benämns med efternamn eller både för- och efternamn, finns inte alls hos Expressen.

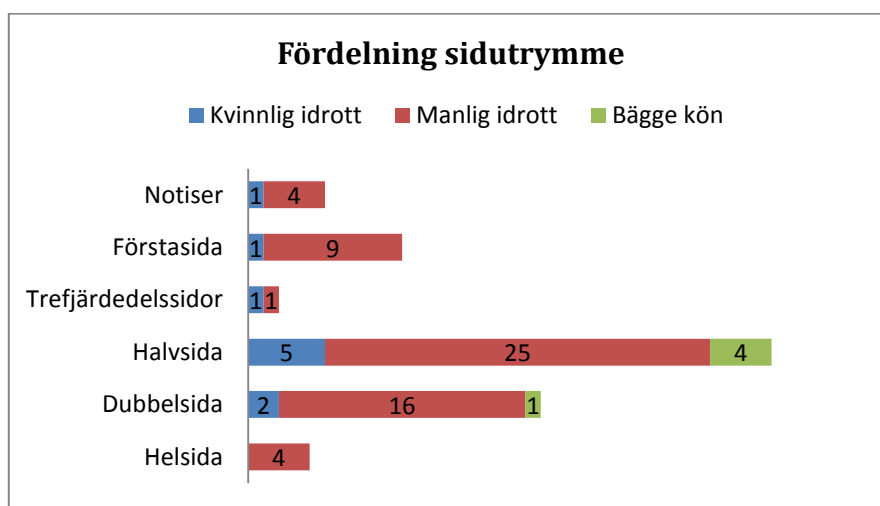
Exempel rubriker manlig idrott:

- Nyströms slutspelshjältar (Expressen, 2016-04-24)
- Räddar för drömläget (Expressen, 2016-04-19)
- Dubbla pang-mål av Dibba (Expressen, 2016-04-19)
- Taktiska detaljen som ger lagen guldfördel (Expressen, 2016-04-21)

Exempel rubriker kvinnlig idrott:

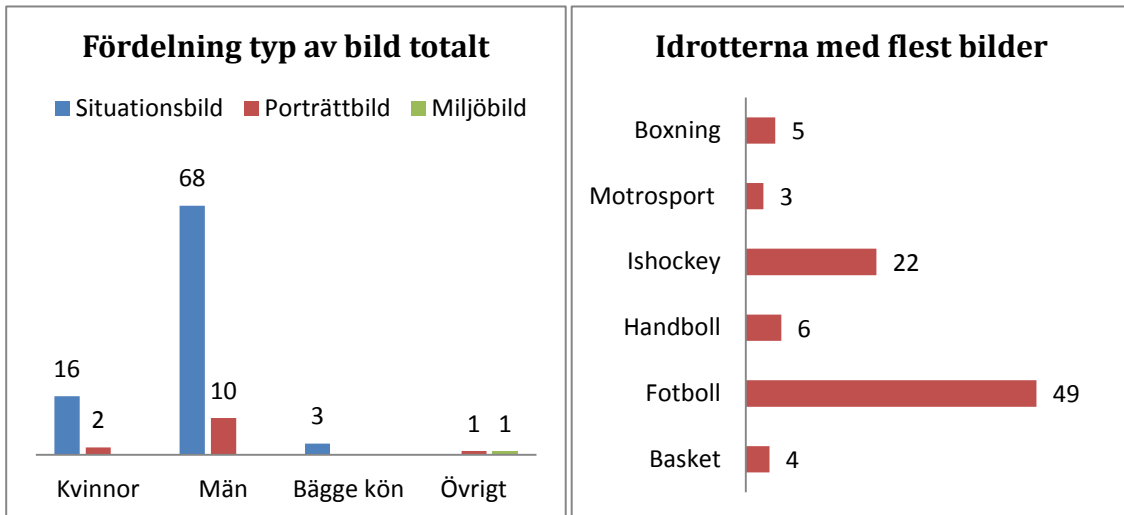
- Skoglund får en titelmatch efter segern (Expressen, 2016-04-24)
- Målformen håller i sig (Expressen 2016-04-18)
- Måldubbel av Blackstenius (Expressen, 2016-04-24)
- Medaljhoppet Samuelsson missar Rio-OS – kan lägga av (Expressen, 2016-04-18)

Eftersom sportbilagan till Expressen är en papperstidning valde jag att även titta på hur mycket sidutrymme manlig och kvinnlig idrott får. Jag har delat upp artiklarna i sex olika storlekar, vilket framgår av figur 17. Många av artiklarna är publicerade på halvsidor, 34 stycken. 15 procent av dem handlar om kvinnlig idrott, 73 procent om manlig och 12 procent om idrotter där bägge könen finns med. Av de 4 artiklar som var på helsida fanns ingen kvinnlig idrott representerad och av de 19 som fanns på dubbelsidor var endast 2 med kvinnlig representation.

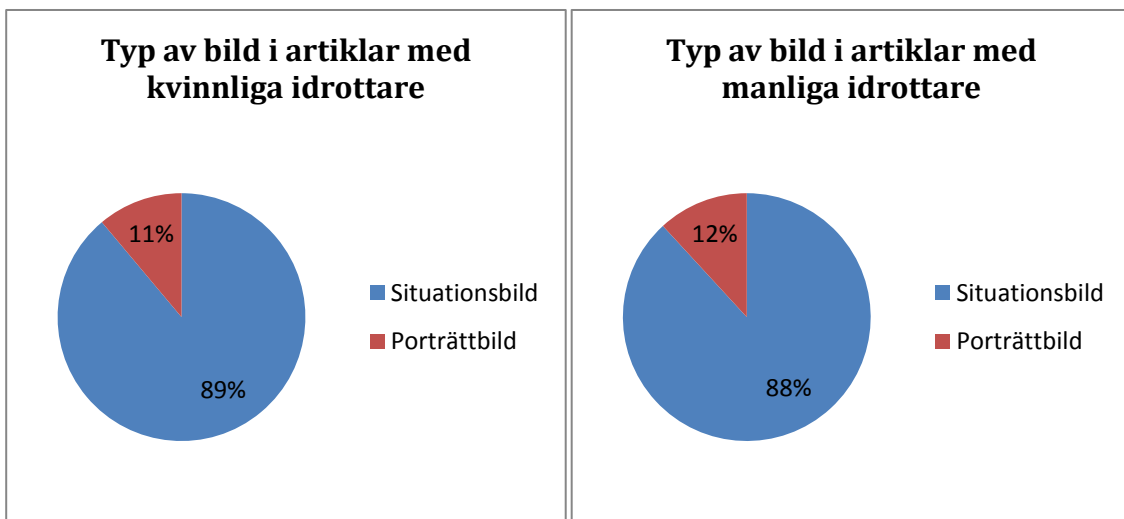
Figur 17: Fördelning sidutrymme mellan könen per antal artiklar.

Totalt fanns 101 bilder att granska under perioden, se figur 18. Även här har jag definierat bilden utifrån tre kategorier: situationsbild, porträttbild och miljöbild. Av de 101 bilderna var hela 97 stycken av idrottaren/idrottarna. 18 var av kvinnliga idrottare, 76 var av manliga samt 3 var bilder med idrottare av bägge kön. Av de 4 bilder som inte avporträtterade idrottaren själv, var 2 stycken på tränare/ledare, 1 var en bild på en programledare och 1 av bilderna var en miljöbild från en travbana. Figur 19 visar de idrotter med flest bilder i tidningen och även här är det fotboll och ishockey, helt i linje med vilka idrotter som hade flest artiklar totalt.

Figur 18: Typ av bild totalt fördelat på könen.

Figur 19: Idrotterna med flest bilder i artiklar.

Figur 20: Typ av bild med kvinnliga idrottare.

Figur 21: Typ av bild med manliga idrottare.

Figur 20 visar att av de 18 bilder som fanns av kvinnliga idrottare var 89 procent situationsbilder och 11 procent porträttbilder. I figur 21 ser vi att fördelningen för bilderna med de manliga idrottarna var 88 procent situationsbilder och 12 procent porträttbilder, i stort sett helt jämnt mellan könen alltså om man bara tittar på det procentuella. Det går med andra ord inte att utifrån vilken typ av bild det är se någon skillnad i hur kvinnorna avporträtteras i tidningen Expressens sportbilaga. De fotograferas lika mycket i tävlings- eller matchsituationer som männen gör. Dock är det ju så att kvinnorna utgör endast 18 procent av det totala bildmaterialet under perioden. Trots att det är en liten del av det totala bildmaterialet stämmer det ju ändå väl överens med det totala artikelutrymmet i tidningen.

6. Diskussion och slutsatser

6.1 Diskussion

I min undersökning har jag haft som syfte att ta reda på hur jämställt det egentligen är när det gäller medias rapportering om dam- respektive herridrott. Resultatet visar att fokus, utrymmesmässigt, tydligt ligger på manliga idrottsutövare framför kvinnliga. Beskrivningen i text och bild av idrottande kvinnor och män skiljer sig också åt, med stereotypa bilder av könen som grundar sig på djupt rotade bilder av kvinnor som "det svaga könet". Våra antaganden kring manligt och kvinnligt och hur dessa beskrivs i medier bör förändras, men denna generalisering ligger långt tillbaka historiskt och det är naturligtvis inte bara inom sportjournalistiken detta förekommer. Varför detta finns kvar i vårt moderna och, i alla fall på papperet, jämlika samhälle är något som bör diskuteras.

En aspekt är den historiska. I början av 1900-talet förekom aldrig kvinnor på sportsidorna, varken som idrottsutövare, reportrar eller fotografer. Idag ser det annorlunda ut, men trots att vi upplever att vi lever i ett jämställt samhälle har kvinnorna ändå en uppförsbacke att klättra – både när det gäller att yrkesmässigt ta sig in på sportredaktionerna och att som idrottsutövare få mer och ett annorlunda medieutrymme. Min studie har visat att kvinnliga reportrar på sportredaktionerna är få, vilket även siffror från Svenska Sportjournalistförbundet visar. Det kan vara en bidragande faktor till den skeva rapporteringen i medierna. Om redaktionerna är dominerade av män kan utfallet bli att intresset fokuseras mot manliga idrottare och det blir sedan vad man väljer att publicera. Det kvinnliga inflytandet uteblir helt enkelt.

En annan synpunkt är den kommersiella där tittarsiffror, prenumeranter och publikt intresse styr vad som ska bli nyheter. Rapporteringen kring damidrott verkar inte heller främjas av att det vanligtvis är män som sitter på bestämmandepositionerna i medieföretagen och på så sätt bestämmer vad som ska publiceras. Därmed inte sagt att ett ökat kvinnligt inflytande automatiskt skulle förändra något över en natt, då det trots allt i mångt och mycket är de kommersiella marknadskrafterna som styr vad vi får oss tillhanda i de olika medierna. Men om rapporteringen kring damidrott ökade, skulle även intresset mycket väl kunna öka. Det borde ligga i mediernas egna intressen att skapa intresse för nya idrotter och idrottsprofiler och därmed kunna vinna ny publik.

Att beakta är också att vi i Sverige har två väldigt stora lagidrotter på herrsidan, nämligen fotboll och ishockey, vilket inte minst framkommer i min uppsats. Både klubbtag, landslag och även idrottsprofiler som gör karriär i klubbar i andra länder har en mycket stor supporterskara och även ett stort intresse finns hos

befolkningen i stort; med det följer att dessa idrotter upptar en stor del av mediernas utrymme.

6.2 Slutsatser

De slutsatser jag drar från undersökningen, utifrån mina ursprungliga frågeställningar, är att fördelningen mellan det utrymme dam- respektive herridrott får i media fortfarande är till herrarnas förmån. Antal artiklar och bildutrymme i tidningar och webb samt inslag i tv-sändningar handlar mestadels om herridrott. Resultatet förvånar mig inte då jag från början hade uppfattningen att utrymmet i medierna skulle vara kraftigt övervägande mansdominerat. Slår man ihop mina tre undersökta mediekanaler så har de kvinnliga idrottarna endast 22 procent av det publicerade utrymmet. Bäst i klassen var ändå SVT:s Sportnytt som kom upp i 26 procent damidrott, kanske för att man inom public service inte behöver verka på en kommersiell grund. Siffrorna för www.gd.sport och Expressens sportbilaga i pappersform låg på 22 respektive 18 procent.

I analysen kring vilka som blir intervjuade, vilka roller inom idrotten dessa personer har och vilket kön de är framkom en intressant slutsats. 26 av 27 intervjuade tränare är män, oavsett om det handlar om dam- eller herridrott. Detta kanske i och för sig säger mer om hur könsfördelningen ser ut på tränarsidan inom svensk idrott än på vilka grundvalar reportern väljer ut personer att intervjuas.

När jag granskade rubriksättningarna i webb- och papperstidningen upptäckte jag skillnader mellan artiklarna för de olika könen hos www.gd.se/sport som jag inte kunde upptäcka i Expressens sportbilaga. Det var att kvinnor ofta endast benämns vid förnamn, ett fenomen som i stort sett inte existerar i artiklar om mäns idrott – om man inte heter Zlatan förstås! Denna förnamnspublicering, ofta i kombination med benämningen flicka eller tjej, bidrar till infantilisering av kvinnor – en bild av en mer omogen eller barnslig person skapas.

Våra könsstereotypa uppfattningar om vilka egenskaper män och kvinnor har leder också till ett språkbruk där kvinnlig idrott trivialiseras och marginaliseras. En av mina frågeställningar var om det finns vissa ord, begrepp eller fraser som används i artiklar om kvinnlig idrott och tvärtom. Dessa har jag inte kunnat hitta utan det är den sammanhållna framställningen som utgör skillnaden. Män är idrottsmän, det vill säga starka, aggressiva, målmedvetna och prestationsinriktade, det fokuseras på det fysiska. Kvinnor å andra sidan är i första hand just kvinnor, det vill säga känslomässiga, familjekära, mjuka och jordnära, det fokuseras på det mentala.

Även bildmaterialet i webbtidningen tenderade att ha fler porträttbilder av kvinnliga idrottare, foton där personen poserar framför kameran. Till skillnad från männens bilder som övervägande är situationsbilder, tagna "in action" vid tillfället för idrottsprestationens utförande. Varför de här skillnaderna när det gäller rubriksättning och bildmaterial finns hos Gefle Dagblad men inte hos Expressen har jag inget svar på, men en längre och mer omfattande studie skulle kanske räta ut dessa frågetecken.

6.3 Slutord

Över 100 år har passerat sedan kvinnorna gjorde sitt intåg i tävlingsidrotten, där den första stora bedriften kom med Greta Johanssons (1895–1978) guldmedalj på sommar-OS i Stockholm 1912. Ungefär lika lång tid har passerat sedan de första kvinnliga journalisterna fick utrymme i medierna. Sedan dess har kvinnors ställning i samhället stärkts på flera plan, men fortfarande ligger sportjournalistiken, dess bevakning och dess språk långt efter i denna jämställdhetskamp. Idag finns både manliga och kvinnliga elitidrottare inom de flesta sporter men den verkligheten speglas uppenbarligen inte korrekt i medierna. Få kvinnor i sportjournalistyrket, större intresse för manliga sporter, speciellt lagsporter, och kommersiella krafter som styr vad som publiceras kan vara några av faktorerna som ger förklaring till detta fenomen.

7. Källförteckning

de Vries, Robert (2016). *De olympiska spelen i antikens Grekland*. <http://www.sorummet.se/fakta-artiklar/de-olympiska-spelen-i-antikens-grekland>, 2016-04-29

Jönsson, Åke (2001). *Kvinnliga idrottare kämpade länge i motvind*. <http://www.popularhistoria.se/artiklar/kvinnliga-idrottare-kampade-lange-i-motvind/>, 2016-05-03

Lindroth, Jan (2011). *Idrott under 5000 år*. Sisu Idrottsböcker.

Olofsson, Eva (1989). *Har kvinnorna en sportslig chans? Den svenska idrottsrörelsen och kvinnorna under 1900-talet*. Pedagogiska institutionen Umeå universitet

Regeringskansliet
www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/, 2016-05-03

Media Coverage and Female Athletes (2013) Film. Regissör Sherece Lamke.
Minnesota: Regents of the University of Minnesota

Riksidrottsförbundet verksamhetsberättelse 2015
http://iof4.idrottonline.se/ImageVaultFiles/id_74712/cf_394/RF_Idrotten_i_siffror_2015.PDF, 2016-05-03

Svenska Journalistförbundet
<https://www.sjf.se/om-oss/organisation>, 2016-05-18

Svenska Sportjournalistförbundet
<http://www.sportjournalisterna.se/2016/05/10/ssfs-verksamhetsberattelse-2015-2016/>, 2016-05-18

Wallin, Ulf (1998). *Sporten i spalterna*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet